

De problemen komen eerder dan het water

foto's kadir van lohuizen / NOOR

kadir van lohuizen / NOOR

kadir van lohuizen / NOOR

Kadir van Lohuizen fotografeerde hoe de zeespiegelstijging laaggelegen eilandjes en delta's bedreigt, ver weg in Bangladesh en Kiribati. Maar ook de kusten bij Miami en Yorkshire kalven af. tekst

ANNELIES ROON

Je zou hem een geëngageerd fotograaf kunnen noemen. Maar dat is ook maar een label, vindt hij. Het is Kadir van Lohuizen vooral te doen om het vertellen van menselijke verhalen. Op plaatsen waar de nieuwscamera's al zijn vertrokken, of waar ze nog nooit zijn geweest. Als hij onderwerpen daarmee op de publieke agenda helpt zetten, des te beter. Op het Fotofestival Naarden (14 mei - 21 juni) is zijn fotoserie over de impact van zeespiegelstijging als een van de drie hoofdtentoonstellingen te zien in de Grote Kerk.

Veelzeggende titel: 'Where will we go?'

Vrolijk is zijn thematiek meestal niet. Kadir van Lohuizen heeft de afgelopen vijftig jaar heel wat menselijke ellende geregistreerd: talloze oorlogen in Afrika, vluchtelingen in Afghanistan, hiv-patiënten in een Russische vrouwengevangenis. Hij maakte series over de handel in bloeddiamanten en armoede in de Amerikaanse staat Mississippi. Ook de nasleep van rampen is een thema van Van Lohuizen: in 1999 was hij in Tsjernobyl, vlak na '9/11' maakte hij indringende zwart-wit beelden rondom Ground Zero en in de jaren nadat orkaan Katrina in de omgeving van New Orleans had huisgehouden, volgde hij een aantal families van de circa één miljoen mensen die huis en haard waren kwijtgeraakt. Slachtoffers, onderdrukten, op drift geraakten.

"Ik word vaak getriggerd door desinteresse die ik om me heen zie. Zo van: 'Wat heb ik daarmee te maken? Wij hebben onze eigen problemen, laten anderen die van hun daar maar uitzoeken.' Ik vind dat je, zeker als freelancer, een verantwoordelijkheid hebt om goed af te wegen welke verhalen je maakt. Verhalen die niet verteld worden, moet je zichtbaar maken. Of je met een fotoserie echt kunt bijdragen aan het op gang brengen van een maatschappelijke discussie, is moeilijk meetbaar. Maar het draagt in elk geval bij aan de beeldvorming. Mensen gaan erover nadenken."

De aanleiding voor de tentoonstelling *Where will we go* vond de fotograaf in Bangladesh. "Begin 2011 kreeg ik een opdracht om klimaatvluchtelingen te fotograferen. Dat zijn er in Bangladesh momenteel al zo'n 6,5 miljoen en dat worden er in de nabije toekomst waarschijnlijk ongeveer 50 miljoen. De mensen daar hebben nu niet langer 'alleen maar' te maken met cyclonen, maar ook met een snel stijgende

zeespiegel én met smeltende gletsjers. Het land is te arm om zich daar tegen te beschermen. Daar is ook geen beginnen aan, trouwens, gezien de lengte en de grilligheid van de kustlijn. Het land is gedoemd om grotendeels te verdwijnen. Dat raakt me."

Toen hij een paar maanden later voor een ander project in Panama kwam en een verhaal maakte over de Kuna Yala-archipel, werd hem verteld dat de bewoners bezig waren om te evacueren. "Het is er waanzinnig mooi; je vaart van de ene ansichtkaart de andere binnen. Maar intussen gaat er in hoog tempo land verloren en verzilt het drinkwater. Toen dacht ik: 'God, het is dus echt aan de hand. Toen ben ik gaan researchen.'"

Met gebruikmaking van informatie van de maatschappelijke organisatie Climate Displacement en de United Nations Environmental Programme, selecteerde Van Lohuizen acht locaties voor zijn project: Groenland, Panama, Bangladesh, Fiji en Kiribati in de Stille Oceaan, maar ook Miami en de afbrokkelende kust van Yorkshire in Engeland. Deels gefinancierd door The New York Times, die de foto's als eerste publiceerde, maar deels ook uit eigen portemonnee, legde Van Lohuizen vast hoe mensen hun schamele huizen met zandzakken tegen het water proberen te beschermen.

Hij fotografeerde hoe de vloed geleidelijk steeds verder oprukt en aan de kust gelegen landbouwgronden onbruikbaar maakt. Hoe de bevolking door een eenzijdig dieet ondervoed raakt en ziek wordt. Maar ook hoe men in Groenland ineens kan gaan moestuinieren, door de hogere temperaturen en het smeltende ijs. Of hoe men in Miami halsstarrig doorgaat met bouwen, terwijl niemand minder dan 'the Dutch', de befaamde waterbouwkundigen, de stad inmiddels hebben bestempeld als 'niet te redden', vanwege de

poreuze ondergrond van de door de oceaan bedreigde stad.

Zout drinkwater

"Ik had me vooraf niet gerealiseerd dat de problemen veel eerder beginnen dan wanneer het water werkelijk komt. De aarde verzilt, er zijn grote drinkwaterproblemen. Op sommige plekken wordt echt honger geleden. Er wonen mensen op plaatsen waar wij al lang zouden zijn vertrokken, waar het echt onleefbaar is. Op de Carteret Atollen bij Papoea-Nieuw-Guinea was helemaal niks meer. Daar heb ik twee weken lang alleen kokosnoten en rijst gegeten. De overheid grijpt niet of nauwelijks in. Het blijft vaak bij beloftes. In Panama zouden ze in 2012 de eerste vier eilanden evacueren, maar toen ik er in 2014 terugkwam, zat iedereen er nog, omdat het geld opeens zoek was. Weg."

Tot nu toe wordt de stijgende zeespiegel gezien als een nationaal probleem, ziet Van Lohuizen. "Maar dat is het natuurlijk niet. We zullen moeten erkennen dat er wereldwijd een stroom klimaatvluchtelingen zal komen die landsgrenzen gaat oversteken. We kunnen wel doen of er niks aan de hand is, maar vroeg of laat worden we hiermee geconfronteerd. Ook in Nederland."

Van Lohuizen probeert als fotograaf een gezonde afstand te houden, maar kan niet anders dan betrokken zijn. "Wanneer je de ontredde ziet van de mensen die niks meer hebben, nergens heen kunnen en waar nauwelijks naar wordt omgekeken. De gelatenheid ook. Dat doet natuurlijk wat met je."

Mensen hopen vaak dat de foto's hen zullen helpen, snapt hij. "Maar dat gebruik ik niet als argument om binnen te komen. Ik probeer die hoop ook altijd te temperen. Ik praat met de mensen die ik fotografeer. Ik moet hun verhaal kennen om het goed in beeld te kunnen brengen. Maar ik ben niet een organisatie die dijken bouwt of eten brengt; ik ben iemand die

verslag doet."

Hij probeert zijn foto's in zo veel mogelijk media gepubliceerd te krijgen en zijn werk op zoveel mogelijk tentoonstellingen te laten zien. "Bij gelegenheid vertel ik mensen ook over het verhaal achter de foto's, zoals tijdens de klimaattop in Lima. Maar ik ben niet actief campagne aan het voeren. Ik kan alleen maar hopen dat men over dit probleem gaat nadenken en er ook naar gaat handelen."

De tuinen van huizen aan de kust van Skipsea in Engeland zijn weggeslagen door de zee. De bewoners willen vooralsnog niet vertrekken.

Bewoners van de Carteret Atollen bij Papoea-Nieuw-Guinea verzamelen zeewier. De helft van het eiland is nu moeras, het drinkwater te zout om te drinken.

Een eilandje van de Kuna Yala-archipel, voor de noordkust van Panama, staat inmiddels onder water.